

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในระดับประถมศึกษาของไทยนั้น ยังประสบปัญหาสำคัญคือ นักเรียนเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับไปแล้วอ่านหนังสือไม่ออกอยู่มาก นักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการศึกษาค้นหาสาเหตุและหนทางแก้ไข การสอนอ่านในระดับชั้นประถมศึกษาศึกษานั้นนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นรากฐานเบื้องต้นที่จำเป็นสำหรับนักเรียนที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ได้อย่างกว้างขวางอีกต่อไป แต่ในการสอนอ่านนั้นมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ ต้องการให้นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ดังที่ ศาสตราจารย์ รัญจวน อินทรกำแหง ไท่กล่าวไว้ว่า "การอ่านออก เป็นเบื้องต้นแห่งการอ่าน หรือหนทางการอ่านต่อไปในอนาคต แต่การอ่านนั้นจะนำไปสู่การอ่านเป็นก็ต่อเมื่อได้มีการอ่านอย่างสม่ำเสมอ จนเด็กเกิดความเข้าใจ เกิดความคิด การวิเคราะห์ และความรู้สึกซาบซึ้ง"¹

การที่จะให้เด็กเกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้คือนั้น แบบเรียนจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง การปรับปรุงแบบเรียนให้สอดคล้องกับความสนใจ และความเข้าใจของเด็กในวัยนั้น ๆ จำเป็นต้องสร้างเสริมให้เกิดประสิทธิภาพในการอ่านทางหนึ่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ รัญจวน อินทรกำแหง, "อ่าน คิด วิจัย," วารสารวิทย์ศึกษา
(ตุลาคม - พฤศจิกายน, 2517) : 62.

ปัญหาอยู่ที่ว่าทำอย่างไรจึงจะสร้างแบบเรียนที่มีลักษณะที่จะช่วยให้เด็กเกิดแรงจูงใจและ
 เข้าใจ จากการแปลความของคำหรือข้อความต่าง ๆ รูปภาพประกอบแบบเรียนนับว่าเป็น
 สิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหานี้ได้ คอมินิอุส มีผลสำคัญในการแต่งแบบเรียนอยู่ว่า
 หนังสือที่มีภาพประกอบที่ดีจะเป็นอุปกรณ์สำคัญในการปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น¹ ภาพประกอบ
 แบบเรียนนับว่ามีความสำคัญต่อการสอนอย่างมาก นอกจากจะช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่อง
 ราวได้ดีแล้ว รูปภาพยังดึงดูดความสนใจของเด็กได้อีกด้วย

ปัญหาที่มักจะมีเกิดขึ้นเสมอ ๆ ในห้องเรียนของโรงเรียนคือ เด็กไม่ได้รับ
 ความสนุกสนานในห้องเรียน เด็กเบื่อการเรียนและไม่เอาใจใส่ต่อบทเรียน บรรยากาศ
 ในห้องเรียนนอกจากจะทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย หนังสือเรียนก็เป็นสาเหตุสำคัญ
 อีกประการหนึ่ง เมื่อเราเปิดหนังสือเรียนขึ้นมา เล่มหนึ่งเรามักจะพบเสมอว่าในเล่มเต็ม
 ไปด้วยตัวหนังสือ ตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย ตั้งแต่หน้าปกจนถึงหลังปก จนแทบจะ
 หาที่ว่างสักตารางนิ้วไม่ได้เลย และเช่นเดียวกันเมื่อเด็กเปิดเห็นแต่ตัวหนังสือเต็มไปหมด
 เด็กก็จะเหนื่อยหน่ายเพราะเห็นแต่ตัวหนังสือ²

โรบินสัน (Robinson Eolyn Rose) กล่าวว่า ครูโรงเรียนประถมที่สนใจ
 ในพัฒนาการในการอ่านและรสนิยมของเด็กจะต้องเข้าใจว่า เด็กทั้งหลายล้วนแต่ชื่นชอบ
 หนังสือการ์ตูนทั้งสิ้น หนังสือการ์ตูนเหล่านี้จะเป็นทางผ่านซึ่งชักนำให้เด็กรักการอ่านจน
 เป็นผลสำเร็จ³

¹ สมพงษ์ ศิริเจริญ และคนอื่น ๆ, คู่มือการใช้สื่อทัศนวัสดุ (พระนคร : โครง
 การพัฒนาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2506), หน้า 61.

² อวบ สาณะเสน, "รายงานการสัมมนาสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย,"
การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก (โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2515), หน้า 40.

³ Robinson Eolyn Rose, Reading about Children's Literature
 (New York : David McKay, Inc., 1966); pp. 81.

หนังสือการ์ตูนนอกจากจะช่วยส่งเสริมบรรยากาศในห้องเรียน ให้เด็กเอาใจใส่และเกิดความสนุกสนานในบทเรียนแต่ละชั่วโมงแล้ว ยังช่วยในการฝึกหัดอ่านของเด็กด้วย ในระดับประถมศึกษาบางทีจะพบว่า เด็กอ่านหนังสือไม่คล่อง การฝึกหัดอ่านของเด็กเป็นไปอย่างน่าเบื่อหน่าย การ์ตูนจะสร้างประสบการณ์ในการอ่านให้แก่เด็ก เด็กจะอ่านด้วยความเพลิดเพลิน กระตุ้นเด็กให้พัฒนาทักษะในการอ่าน และทำให้เด็กอ่านได้มากขึ้น นอกจากนั้นถ้าเด็กอ่านคำบรรยายของหนังสือการ์ตูนอย่างละเอียด เด็กจะมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ธอร์นไดค์ (Thorndike L. Robert) ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า หนังสือการ์ตูนเป็นหนังสือที่ประกอบด้วยคำศัพท์ถึงแสนคำ ถ้าเด็กได้อ่านเพียงเดือนละหนึ่งเล่ม เด็กก็จะจดจำคำศัพท์ใหม่ ๆ เอาไปใช้ได้มากกว่าหนึ่งแสนสองหมื่นคำมากกว่าการเรียนในชั้นประถมถึง 4 - 5 ถึงสองเท่า¹

อาจารย์ พัทธา สายชู ได้ให้ความเห็นว่า หนังสือที่คนชอบอ่าน คือ การ์ตูนทั้งเด็กและผู้ใหญ่อ่านได้ การ์ตูนที่ดี ๆ มีอยู่แต่เป็นของเอกชน สำหรับเจตนาในการทำหนังสือสำหรับเด็กนั้น ต้องดูว่าเราต้องการอะไรบางอย่าง สิ่งสำคัญที่เราต้องการควรจะได้แก่

1. เพื่อให้อ่านหนังสือได้คล่องแคล่วแตกฉาน (หรือให้อ่านได้มากจะทำให้แตกฉานมาก)
2. เพื่อให้เพลิดเพลินอารมณ์
3. เพื่อให้สัมผัสลงเข้าใจปัญหาของเด็ก
4. ให้ความรู้
5. ปูทางยังคุณธรรม²

¹Thorndike L. Robert, "Words and The Comics," Journal of Experimental Education. 10th (December, 1941) : 110-113.

²พัทธยา สายชู, เรื่องเดิม, หน้า 26.

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาอาจเห็นว่า ภาพการ์ตูนมีค่าในการศึกษามาก
 อย่างไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะการ์ตูนมีคุณสมบัติที่จะช่วยดึงดูดและเร้าความสนใจ
 ของเด็กอย่างเห็นได้ชัด ความสะอาดตาของการ์ตูน จะทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นไม่
 เบื่อง่าย ถ้าเราต้องการจะเขียนข้อความบางอย่างให้เด็กอ่าน เราเปลี่ยนมาเป็นวาด
 การ์ตูนเด็กจะสนใจและเข้าใจดีกว่า¹

การ์ตูน มีประโยชน์ในการเรียนการสอนมาก จะทำให้เด็กสนุกสนานไปกับบท
 เรียนด้วย เด็กชอบการ์ตูน เพราะใช้สัญลักษณ์แทนความหมายที่ทำให้ดูโล่งเรื่องดี เกี่ยว
 กับการสอนภาษาเราใช้การ์ตูนมาเป็นประโยชน์ได้มากที่สุดที่เดียว หนังสือการ์ตูนเด็กชอบมาก
 เพราะวา

1. ทำให้เด็กเรียนสนใจเนื้อเรื่องได้ดี
2. ใช้สอนเป็นรายบุคคลได้
3. ฝึกการอ่านได้
4. ทำให้สนใจในการอ่านเพิ่มขึ้น²

เด็กเป็นจำนวนมากชอบอ่านหนังสือการ์ตูนสนุก ๆ ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม เรา
 อาจจะได้รับความรู้เด็ก ๆ แล้วย ๆ ไปพร้อมกับความสนุกสนาน ขบขัน จากหนังสือการ์ตูน
 นั้น คงจะมีเด็กน้อยคนนักที่ไม่รู้จักหนังสือการ์ตูน และถ้ามานแฉ่งวางขายหนังสือเด็ก ๆ
 ก็มักจะต้องจับหนังสือการ์ตูนขึ้นดูก่อน แต่ดูเหมือนว่าในห้องเรียนแล้วหนังสือการ์ตูนจะถูก
 ห้ามโดยเด็ดขาด จะปรากฏเป็นประจำที่ครูเก็บหนังสือการ์ตูน จากโต๊ะของนักเรียน
 ได้เสมอ ๆ ส่วนเด็กเอง แรกก็ยังไม่ค่อยได้นำขึ้นมาอ่านในห้องเรียนอีก แม้วาจะถูก

¹Kinder S. James, Audio-Visual Material and techniques,
 2d ed. (New York: America Book Company, 1959), pp. 150-153.

²สมพงษ์ ทิริเจริญ และคนอื่น ๆ, เรื่องเดิม, หน้า 60.

คาดโทษไว้แล้วก็ตาม เมื่อเราทราบธรรมชาติของเด็กว่าชอบอ่านหนังสือการ์ตูน และชอบหนังสือที่มีภาพประกอบมาก ๆ จากความจริงอันนี้จึงทำให้เกิด แนวความคิดว่าทำไมเราจึงไม่จัดลำดับความรู้ให้กับเด็กในรูปแบบ หนังสือการ์ตูน ซึ่งจะทำให้เด็กได้ทั้งเนื้อหาวิชา และความบันเทิงไปในตัว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โดยใช้หนังสือการ์ตูนประกอบการสอน กับการสอนแบบบรรยาย ในวิชาสุขศึกษาว่าการสอนแบบใดจะส่งผลต่อการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้หนังสือการ์ตูนประกอบการสอน

สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา โดยใช้หนังสือการ์ตูนประกอบการสอน ดีกว่าการสอนแบบบรรยาย

ขอบเขตของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ หนังสือการ์ตูนวิชาสุขศึกษา มี 2 เรื่อง ที่สำคัญคือ

- ก. ยาเสพติดให้โทษ
- ข. สุขวิทยาจิต

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลในการห้ามทเรียนจากหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการและหนังสือแบบเรียนสุขศึกษาของ นายแพทย์ เสนอ อินทรสุขศรี (ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ อนุญาตให้ใช้เป็นแบบเรียนในโรงเรียนได้) และเอกสารของสำนักงานศึกษาและป้องกันการศึกษา กระทรวงสาธารณสุข

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. รู้ถึงปัญหาในการเรียนการสอนด้วยหนังสือการ์ตูน
2. รู้แนวทางในการนำหนังสือการ์ตูนมาทดลองใช้กับการศึกษา
3. รู้แนวทางในการสร้างหนังสืออ่านประกอบสำหรับเด็ก
4. รู้แนวทางในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการนำหนังสือการ์ตูนมาใช้ประกอบการสอน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบวิชาสุขศึกษา ภายหลังจากการเรียนและได้นำไปวิเคราะห์แล้ว

การสอนแบบบรรยาย หมายถึง การสอนในชั้นที่ผู้สอนใช้หนังสือแบบเรียนเป็นหลัก โดยมีอุปกรณ์การสอนพอสมควร ซึ่งเป็นวิธีการสอนแบบเดียว

หนังสือการ์ตูน หมายถึง บทเรียนในหนังสือแบบเรียนวิชาสุขศึกษาที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกมาเป็นหนังสือการ์ตูนเรื่อง มีลักษณะเป็นภาพลายเส้น และแต่ละภาพมีคำบรรยายประกอบเป็นเนื้อเรื่องสัมพันธ์กันเป็นลำดับจนจบ

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับผลดีและผลเสียของการอ่านหนังสือการ์ตูนในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2504 อวารณ โฉมเฉลา¹ ได้ทำการวิจัยกับเด็กระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ได้สรุปผลเป็นข้อ ๆ ดังนี้ คือ

1. เด็กผู้ชายชอบอ่านหนังสือการ์ตูนมากกว่าเด็กผู้หญิง

¹ อวารณ โฉมเฉลา, "ผลดีและผลเสียจากการอ่านหนังสือการ์ตูนของเด็กชั้นประถมปลาย" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2504).

2. เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงต้องการให้หนังสือการ์ตูนมีตัวหนังสือบรรยาย เช่นเดียวกับขอการ์ตูนที่ตีพิมพ์ในโลโก้บนทุก ๆ หน้า
3. เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงชอบเรื่องสั้นจบในฉบับเดียว
4. เด็กส่วนใหญ่ชอบอ่านหนังสือการ์ตูน โดยดูทั้งรูปภาพและอ่านคำบรรยายไปควบคู่กันตั้งแต่เล่มแรก แต่ตอนที่คำบรรยายยาว ๆ เด็กมักจะอ่านข้าม
5. เมื่ออ่านหนังสือการ์ตูนแล้ว เด็กผู้ชายจะรู้สึกตื่นเต้นมากกว่าเด็กผู้หญิง

สรุปผลได้ว่า การอ่านหนังสือการ์ตูนไม่มีเหตุการณ์ไปในทางร้ายมากนัก เกี่ยวกับอิทธิพลของหนังสือการ์ตูนที่มีต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็ก แต่ก็ยังไม่เป็นที่ไว้วางใจว่าจะปลอดภัยนัก เพราะหนังสือการ์ตูนที่มีมาตรฐานดี ๆ ยังมีน้อย จึงเป็นหน้าที่ของผู้รวบรวมทั้ง ครูและพ่อแม่ ต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อการอ่านหนังสือการ์ตูนของเด็กด้วย นอกจากนี้ ลาวรรณยังได้ให้เห็นถึงผลดีของหนังสือการ์ตูนว่า

1. หนังสือการ์ตูนที่ดี อาจจะใช้เป็นเครื่องมือปลูกฝังความสนใจในการอ่านแก่เด็กเบื้องต้น เพราะเด็กสนใจรูปภาพมากกว่าสิ่งอื่น
2. หนังสือการ์ตูนที่ดี จะช่วยให้เด็กเกิดทักษะ หรือความชำนาญในการอ่าน เพราะเด็กในวัยนี้กำลังอยากรู้อยากเห็น
3. หนังสือการ์ตูนที่ดี ช่วยให้เด็กรู้จักเก็บความจากเรื่องที่ได้อ่าน เด็กส่วนมากจำเรื่องที่อ่านได้แม่นยำ และ เด็กจำนวนรองลงมาพอจะเล่าเรื่องให้คนอื่นฟังได้
4. หนังสือการ์ตูนที่ดี สามารถช่วยให้เด็กสนใจในการวาดภาพ และก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. สิ่งสำคัญที่สุดที่เด็กจะได้จากการอ่านหนังสือการ์ตูน ก็คือก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
6. เด็กจะได้รับความรู้ วรรณคดี เนื้อเรื่อง และเหตุการณ์ปัจจุบันต่าง ๆ อย่างกว้างขวางจากการอ่านหนังสือการ์ตูน

สำหรับการวิจัยเปรียบเทียบการใช้หนังสือการ์ตูนที่ดัดแปลงมาจากหนังสือบทเรียนธรรมดามาประกอบการสอน กับ การสอนตามปกติในต่างประเทศยังไม่มี เท่าที่พบเป็นการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านระหว่างหนังสือคู่มือธรรมดา กับ หนังสือการ์ตูนเรื่อง เช่น การวิจัยของ โชนส์¹ เขาได้ทำการทดลองให้เด็กระดับ เกรด 6 และ เกรด 9 อ่านหนังสือการ์ตูนเรื่อง กับอ่านหนังสือแบบเรียนธรรมดา ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มที่อ่านจากหนังสือการ์ตูนเรื่อง ได้คะแนนสูงกว่ากลุ่มที่อ่านหนังสือธรรมดา 20 - 30 เปอร์เซ็นต์

ประสงค์ สุรสิทธิ์² ได้วิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ความเข้าใจ จากการอ่านหนังสือบทเรียนภาษาอังกฤษที่มีแต่ตัวอักษร บทเรียนที่มีตัวอักษรประกอบภาพการ์ตูน และบทเรียนที่ผูกเนื้อเรื่องเป็นการ์ตูนเรื่อง โดยทดลองกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลจากการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มนักเรียนที่อ่านบทเรียนที่ผูกเนื้อเรื่องเป็นการ์ตูนเรื่อง มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่อ่านจากบทเรียนที่มีตัวอักษรประกอบด้วยภาพการ์ตูน และ กลุ่มที่อ่านบทเรียนที่มีเฉพาะตัวอักษรล้วน ๆ ส่วนกลุ่มที่อ่านจากบทเรียนที่มีตัวอักษรประกอบด้วยภาพการ์ตูน มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านไม่แตกต่างไปจากกลุ่มที่อ่านบทเรียนที่มีตัวอักษรล้วน ๆ

สำหรับการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านระหว่างนักเรียนชายและนักเรียน

¹Sones W.W.D., "The Comic and the Instructional Method," Journal of Education Sociology (December 1944) : 238-239.

²ประสงค์ สุรสิทธิ์, "การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ความเข้าใจของนักเรียน จากการอ่านหนังสือบทเรียนภาษาอังกฤษที่มีแต่ตัวอักษร บทเรียนที่มีตัวหนังสือประกอบด้วยภาพการ์ตูนและบทเรียนที่ผูกเนื้อเรื่องเป็นการ์ตูนเรื่อง ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1" (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2505) (อัครสำเนา)

หญิงภายในกลุ่มที่อ่านบทเรียนชนิดเดียวกัน ประสงค์ ได้วิจัยพบว่าในกลุ่มที่อ่านบทเรียนชนิดเดียวกัน คือ ผูกเรื่องเป็นการรู้เรื่อง และ กลุ่มที่อ่านบทเรียนที่มีตัวอักษรประกอบช่วยภาพการรู้เรื่องนั้น นักเรียนหญิงมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านสูงกว่านักเรียนชาย ส่วนกลุ่มที่อ่านบทเรียนที่มีเฉพาะตัวอักษรล้วน ๆ ปรากฏว่านักเรียนชายและหญิง มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านไม่แตกต่างกัน

เกี่ยวกับเรื่องความชอบของเด็กที่มีต่อรูปภาพ เฟรนช์¹ (French E. John) ได้แสดงให้เห็นว่า เด็กในระดับอายุต่างกัน ชอบภาพที่มีลักษณะต่างกัน เฟรนช์ ได้สรุปว่า ครูชอบภาพที่มีลักษณะซับซ้อนมากกว่าภาพง่าย ๆ ส่วนนักเรียนเกรด 1 ซึ่งมีอายุ 6 ขวบ ชอบภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ และเด็กนักเรียนตั้งแต่อนุบาลถึงเกรด 5 แสดงให้เห็นชัดเจนว่า เด็กยังมีอายุน้อยยิ่งเลือกภาพลักษณะง่าย ๆ มากกว่าเด็กที่มีอายุสูงกว่า

จุติ แทรสังข์² ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับความชอบภาพของเด็กไว้ดังนี้ คือ

1. เด็กโตชอบภาพถ่ายที่ยุ่งยากซับซ้อน ส่วนเด็กเล็กชอบภาพที่เป็นลายเส้น ไม่ค่อยมีรายละเอียดมากนัก
2. เด็กประถมปลายและประถมต้น ชอบภาพเต็มหน้าและครึ่งหน้าพอ ๆ กัน และมีแนวโน้มว่าชอบภาพขนาดกลางมากกว่าขนาดใหญ่

¹French E John, "Children Perferences for Pictures of Pictorial Pattern," The Elementary School Journal Vol.53 (October 1952):pp.90-95.

²จุติ แทรสังข์, "การศึกษาแบบ สี่ และขนาดของภาพประกอบแบบเรียนที่นักเรียนชั้นประถมปลายชอบ" (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2514)

ประทีน คล้ายนาค¹ ได้ทำอาวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
 สุขศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยสอนด้วยหนังสือการ์ตูน กับ การสอนตามปกติ
 ซึ่งสรุปผลไ้ดังนี้ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มที่ใช้อุปกรณ์การสอน และกลุ่ม
 ที่ใช้หนังสือการ์ตูนเรื่องประกอบการสอนไม่แตกต่างกัน สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
 นักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยครูใช้หนังสือการ์ตูนประกอบการสอนไม่แตกต่างกัน แต่
 มีแนวโน้มว่านักเรียนหญิงจะได้คะแนนผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนชาย.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จพาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ประทีน คล้ายนาค, "การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
 สุขศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนกับการสอนตามปกติ"
 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2518)